

Flygtningenævnets baggrundsmateriale

Bilagsnr.:	531
Land:	Rusland
Kilde:	Landinfo
Titel:	Temanotat. Tsjetsjenia: Sikkerhetssituasjonen
Udgivet:	26. oktober 2018
Optaget på baggrundsmaterialet:	8. januar 2019

Temanotat

Tsjetsjenia: Sikkerhetssituasjonen

LANDINFO

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon

© Landinfo 2018

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med Landinfo er enhver eksemplarfremstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov.

Alle henvendelser om Landinfos rapporter kan rettes til:

Landinfo
Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon

Storgata 33 A

Postboks 8108 Dep

N-0032 Oslo

Tel: 23 30 94 70

E-post: landinfo@landinfo.no

www.landinfo.no

Om Landinfos temanotater

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon (Landinfo) innhenter og analyserer informasjon om samfunnsforhold og menneskerettigheter i land som Utlendingsdirektoratet (UDI), Utlendingsnemnda (UNE) og Justis- og beredskapsdepartementet har behov for kunnskap om.

Landinfos temanotater er basert på opplysninger fra nøye utvalgte kilder. Opplysningene er behandlet i henhold til [anerkjente kvalitetskriterier for landinformasjon](#) og [Landinfos retningslinjer for kilde- og informasjonsanalyse](#).

Temanotatene bygger på både skriftlig og muntlig kildemateriale. En del av informasjonen som formidles, er innhentet gjennom samtaler med kilder på informasjonsinnhentingsreiser. Landinfo tilstreber bredde i kildetilfanget, og så langt mulig er det innhentet informasjon fra kilder som arbeider uavhengig av hverandre. Alt benyttet kildemateriale er fortløpende referert i temanotatene. Hensyn til enkelte kilders ønske om anonymitet er ivarettatt.

Notatene gir ikke et uttømmende bilde av temaene som undersøkes, men belyser problemstillinger som er relevante for UDIs og UNEs behandling av utlendingssaker.

Landinfo er en faglig uavhengig enhet, og informasjonen som presenteres, kan ikke tas til inntekt for et bestemt syn på hva praksis bør være i utlendingsforvaltningens behandling av søknader. Landinfos temanotater gir heller ikke uttrykk for norske myndigheters syn på de forhold og land som omtales.

About Landinfo's reports

The Norwegian Country of Origin Information Centre, Landinfo, is an independent body within the Norwegian Immigration Authorities. Landinfo provides country of origin information (COI) to the Norwegian Directorate of Immigration (Utlendingsdirektoratet – UDI), the Immigration Appeals Board (Utlendingsnemnda – UNE) and the Norwegian Ministry of Justice and Public Security.

Reports produced by Landinfo are based on information from carefully selected sources. The information is collected and analysed in accordance with [common methodology for processing COI](#) and [Landinfo's internal guidelines on source and information analysis](#).

To ensure balanced reports, efforts are made to obtain information from a wide range of sources. Many of our reports draw on findings and interviews conducted on fact-finding missions. All sources used are referenced. Sources hesitant to provide information to be cited in a public report have retained anonymity.

The reports do not provide exhaustive overviews of topics or themes, but cover aspects relevant for the processing of asylum and residency cases.

Country of Origin Information presented in Landinfo's reports does not contain policy recommendations nor does it reflect official Norwegian views.

SUMMARY

This report deals with the security situation for the civilian population in Chechnya. The report shows that the security situation in Chechnya has improved considerably over the years after the first and second Chechen wars. However, the situation is volatile. After an increase in violent incidents in 2009, there was a decline from 2010 until 2015. From 2016 the security incidents and number of victims have increased a new.

In the last two to three years there has also been an increase in the number of detentions and abductions of civilians suspected of ties with the insurgency, but also of persons suspected of being drug addicts or gay. Mass detentions have been reported on several occasions.

There has been a transformation of the insurgency movement in the North Caucasus. The Caucasus Emirate more or less collapsed in 2014/15, insurgent leaders pledged one by one loyalty to ISIS and the region was ultimately pronounced a province of ISIS. ISIS has allegedly taken responsibility of a number of attacks in the region and for some in Chechnya. However, the insurgency is considered weak and consisting of so-called sleeping cells. Still insurgents continue to target Chechen police and security forces. Fighting what is left of the insurgency is a primary task for Chechen authorities, which also implies that not only insurgents are at risk of being suspected of belonging to the insurgency.

SAMMENDRAG

Dette notatet omhandler sikkerhetssituasjonen for sivilbefolkningen i Tsjetsjenia, og viser at den har forbedret seg betydelig i løpet av årene etter den første og andre tsjetsjenske krigen. Situasjonen er imidlertid skiftende. Etter en økning i antall sikkerhetshendelser i 2009 var det en jevn nedgang fra 2010 til 2015. Fra 2016 har sikkerhetshendelsene og antall offer imidlertid økt på nytt.

I løpet av de siste to til tre årene har det også vært en økning i antall pågripelser og bortføringer av sivile som er mistenkt for tilknytning til opprørere, men også av personer som mistenkes for å være rusmisbrukere eller homofile. Massepågripelser av personer som tilhører slike grupper, har blitt rapportert ved flere anledninger.

Det har vært en transformasjon av opprørsbevegelsen i Nord-Kaukasus. Det Kaukasiske emiratet kollapset i 2014/15, og opprørsledere sverget lojalitet til IS. I 2015 erklærte IS Nord-Kaukasus som en provins i kalifatet. IS har tatt ansvar for en rekke angrep i regionen og for noen i Tsjetsjenia. Tsjetsjenske opprørere, som har blitt svært få og svake i løpet av årene, gjennomfører fortsatt aksjoner mot tsjetsjenske politi- og sikkerhetsstyrker. Tsjetsjenske myndigheter har et sterkt fokus på å bekjempe opprørerne, hvilket innebærer at flere enn bare opprørere kan bli mistenkt for opprørsvirksomhet.

INNHold

1. Innledning	6
1.1 Om kildegrunnlaget	6
2. Historisk tilbakeblikk	7
2.1 De to tsjetsjenske krigene 1994–1996 og 1999–2000	7
2.2 Tsjetsjeniseringsprosessen	8
2.3 Ulovlige anholdelser og bortføringer utbredt	9
3. Aktørene i konflikten	9
3.1 Opprørsgrupper – fra emirat via IS til ensomme ulver	9
3.1.1 Det kaukasiske emirat	9
3.1.2 Provins i IS	10
3.1.3 Dagens opprørere – ensomme ulver?	10
3.1.3.1 Antall og organisering	11
3.1.3.2 Modus operandi	11
3.2 Myndighetsstyrker	12
3.2.1 Tsjetsjenske politi- og sikkerhetsstyrker	12
3.2.2 Nasjonalgarden	13
3.2.3 Ordensstyrker som deltar i aksjoner mot opprørere	13
4. Sikkerhetssituasjonen 2010–2018	13
4.1 Utviklingen i sikkerhetssituasjonen fra 2010 til 2015	13
4.2 Antall angrep og drepte og sårede fra 2016 til 2018	14
4.2.1 2016	14
4.2.2 2017	15
4.2.3 2018	17
4.3 Hvem rammes?	17
4.4 Bølger av ulovlige arrestasjoner og bortføringer	18
4.4.1 Utvikling fra 2015/2016	18
5. Referanser	20

1. INNLEDNING

Dette notatet beskriver sikkerhetssituasjonen i Tsjetsjenia, med hovedvekt på perioden fra 2016 til 2018. Notatet gir en oversikt over konfliktbildet i delrepublikken, og belyser hovedaktørene bak volden som påvirker befolkningens sikkerhet. Notatet setter seg ikke fore å gi en fullstendig oversikt over sikkerhetshendelsene i perioden.

Hovedproblemstillingen i notatet er graden av trygghet for den tsjetsjenske sivilbefolkningen når det gjelder vilkårlige overgrep, arrestasjoner, bortføringer og drap.

Sikkerhet defineres som frihet fra vold og trussel om vold, det vil si forsettlig bruk av fysisk makt mot andre. Særlig to forhold er relevante i denne sammenheng: angrep mellom opprørere og myndighetsstyrker, og pågripelser/bortføringer som myndighetene står bak.

Hovedfokus er på sikkerhetssituasjonen, og i mindre grad på menneskerettighets-situasjonen, selv om disse forholdene delvis glir over i hverandre.

Den første delen av notatet beskriver kort bakgrunnen for dagens situasjon i Tsjetsjenia. Deretter belyses de ulike partene i konflikten. Til slutt beskriver vi antall og type angrep og offer, og pågripelser og bortføringer.

Landinfo bruker konsekvent begrepet «opprørere» om representanter for væpnede illegale grupper. Angrep utført av opprørere mot politi- og sikkerhetsstyrker, omtales som angrep. Det blir definert nærmere hva som ligger i begrepet angrep.

1.1 OM KILDEGRUNNLAGET

Det er vanskelig å verifisere rapporter fra tsjetsjenske myndigheter om angrep på politi i Tsjetsjenia og om hvem som står bak angrepene. Det samme gjelder påstander fra opprørsgrupper om hvem som påtar seg ansvar for angrepene. Det finnes svært lite informasjon om angrepene, og vitner ønsker heller ikke å rapportere. Man må ha i mente at noen hendelser kan være regissert for å vise at det fremdeles er et sikkerhetsproblem i Tsjetsjenia som rettferdiggjør pågripelser av opprørere. Eller motsatt: at myndighetene ikke ønsker å rapportere om en sikkerhetshendelse fordi de påstår at opprørsgrupper er bekjempet.

Likedan mangler en fullstendig oversikt over antall pågrepne/bortføringer. For tiden er det ingen i eller utenfor Tsjetsjenia som fører statistikk over dette.¹ Dette skyldes at den tsjetsjenske befolkningen i økende grad har blitt tilbakeholden med å rapportere om overgrep som følge av frykt for represalier fra myndighetene.

Tallmaterialet i notatet er derfor ikke uttømmende, men må anses som estimer.

Notatet baserer seg mye på rapporteringer fra den russiske nyhetstjenesten Kavkazkij-uzel. Vi vurderer disse som pålitelige. Kavkazkij-uzel presiserer også om rapporteringen stammer fra myndighetene, fra lokale innbyggere eller fra andre kilder. Vi bruker også rapporteringer fra den russiske menneskerettighetsorganisasjonen Memorial, som har vært til stede i Tsjetsjenia siden 2002 og rapportert om bortføringer og drap. Memorial tar forbehold om at dagens situasjon i Tsjetsjenia gjør det vanskelig

¹ Den russiske menneskerettighetsorganisasjonen Memorial førte statistikk over bortføringer og forsvinninger i Tsjetsjenia fra 2002 og frem til 2011. Memorial sluttet å rapportere systematisk om bortføringer i 2011, da organisasjonen mente tallene ikke lenger var representative. Det skyldtes blant annet økt redsel blant folk for å rapportere om overgrep.

å rapportere om det som skjer, blant annet som følge av at folk er redde for å kontakte organisasjonen.

Notatet baserer seg på skriftlige kilder som blant annet menneskerettighetsorganisasjoner, nyhetsmedier og forskningsstiftelser. En del informasjon er også innhentet i samtaler og ved skriftlig korrespondanse med ulike kilder. Flere kilder er anonymisert av sikkerhetshensyn.

Referanselisten gir et utgangspunkt for videre lesning om temaet.

2. HISTORISK TILBAKEBLIKK

2.1 DE TO TSJETSJENSKE KRIGENE 1994–1996 OG 1999–2000

Tsjetsjenia er en delrepublikk i Den russiske føderasjonen (Russland) med ca. 1,2 millioner innbyggere.² Delrepublikken har vært underlagt det russiske imperiet siden midten av 1850-tallet, da tsarens hær lyktes med å underlegge seg området. Siden den gang har tsjetsjenerne med jevne mellomrom gjort opprør. I 1944 deporterte Stalin den tsjetsjenske befolkningen til Sentral-Asia under påskudd av at de samarbeidet med nazistene.

Da Sovjetunionen brøt sammen i 1991, erklærte den tsjetsjenske lederen Džokhar Dudajev Tsjetsjenia for selvstendig. Russiske føderale myndigheter reagerte med å sende føderale tropper til Tsjetsjenia i 1994. Krigen var dårlig forberedt, og russiske styrker led store nederlag. I 1996 trakk føderale styrker seg ut, og det ble undertegnet en våpenhvileavtale. En fredsavtale mellom Tsjetsjenia og Russland ble undertegnet 12. mai 1997. Russland lovet å ikke angripe Tsjetsjenia, men å finne politiske løsninger, og Tsjetsjenia gikk med på å utsette spørsmålet om selvstendighet til 2001.

Den såkalte selvstendighetsperioden (fra 1996 til 1999) var preget av lovløshet og politisk kaos. I 1999 gikk russiske føderale styrker på nytt inn i Tsjetsjenia. Denne gangen ble aksjonen definert som en anti-terroraksjon. De føderale styrkene gjenerobret den tsjetsjenske hovedstaden Groznyj våren 2000 og satte Tsjetsjenia under direkte styre fra Moskva. Kamphandlingene fortsatte i varierende omfang, men nå mer som en lavintensiv geriljakrig. I 2009 ble anti-terroraksjonen (innført i 2001) formelt avsluttet. Dette hadde strengt tatt lite å si for sikkerhetssituasjonen til sivilbefolkningen ettersom de store militæroperasjonene opphørte en del år tidligere.

Memorial (som sitert i RFE/RL 2005) har anslått at 75 000 sivile mistet livet i forbindelse med de to krigene. De medførte også at mange flyktet fra Tsjetsjenia. I år 2000 befant det seg rundt om lag to hundre tusen internflyktninger fra Tsjetsjenia i naborepublikken Ingusjetia (Landinfo 2008).³

² Det ble gjennomført folketelling i Russland høsten 2010. Tsjetsjenia var en av de første føderasjonssubjektene som offentliggjorde sine tall med 1 236 000 innbyggere. Etter folketellingen i 2002 (1 088 816) ble det rapportert at befolkningstallet trolig ble blåst opp for å understøtte påstanden om normalisering i delrepublikken. Det har de siste årene blitt født mange barn i Tsjetsjenia, men det er også høy barnedødelighet, hvilket sår tvil om den rapporterte befolkningsveksten. Befolkningstallet har også betydning for føderale overføringer til republikkene (RFE/RL 2010).

³ Dette er et estimat og tallene varierer noe.

2.2 TSJETSJENISERINGSPROSESSEN

Etter en folkeavstemning i mars 2003 ble det vedtatt ny grunnlov. Den stadfestet en fortsatt tilknytning til Den russiske føderasjon for Tsjetsjenia, men med stor grad av autonomi. Etter folkeavstemningen ble det holdt eget presidentvalg, og den tsjetsjenske muftien og Moskva-lojale Akhmad-hadij Kadyrov ble valgt til president. Dette innledet den såkalte *tsjetsjeniseringsprosessen* i Tsjetsjenia, det vil si at den politiske makten ble overført fra føderale myndigheter til Moskva-lojale tsjetsjenere. Akhmad Kadyrov ble drept i et bombeattentat i Groznyj i 2004. Etter en periode med tsjetsjeneren Alu Alkhanov ved makten, ble tidligere president Akhmad Kadyrovs sønn, Ramzan Kadyrov (som var for ung til å bli president da faren ble drept), innsatt som president våren 2007. Kadyrov har siden sittet som president, og fikk i 2016 fornyet sin periode med ytterligere fem år (Ivanov 2011; Moscow Times 2017).⁴

Ramzan Kadyrov er Tsjetsjenias sterke mann. Han har gjenoppbygget Tsjetsjenia ved hjelp av føderale midler, og sørger for at delrepublikken i dag er relativt fredelig sammenlignet med under krigsårene. Men den relative stabiliteten i republikken er i stor grad oppnådd ved bruk av tvang, makt og utstrakt bruk av vold fra myndighetenes side. Myndighetene slår hardt ned på all form for opposisjon og kritikk. Befolkningen er krigstrøtt og fornøyd med at det er roligere forhold, samtidig som det rapporteres om frykt i befolkningen. Fotojournalisten Davide Monteleone beskrev i 2014 situasjonen i Tsjetsjenia slik:

Alt blir kontrollert av myndighetene som tjener befolkningen som det passer dem. En tilstand av bekvemmelig stagnasjon. Den fysiske volden som var en så stor del av etterkrigsårene sammen med kidnappingene og henrettelsene uten lov og dom, ser også ut til å ha minsket. Tsjetsjenerne er nå så skremt at det nesten ikke er behov for slike voldelige handlinger lenger. Volden er nå psykologisk, i en form for hjernevasking som starter med de yngste generasjonene.

Ramzan Kadyrov kan på mange måter sies å ha gjort Tsjetsjenia mer uavhengig fra Moskva enn det noen gang har vært, også ideologisk og kulturelt. Han har blant annet kontroll over egne sikkerhetsstrukturer og har innført lover med utgangspunkt i sharia, herunder forbud mot alkohol deler av døgnet og pålegg om at kvinner må bære hodeplagg på offentlige steder. Han innfører med andre ord «egne lover» i Tsjetsjenia, som til tider står i strid med russiske lover. Kadyrov fører Tsjetsjenia i en mer islamsk retning enn det tidligere har vært, men fortsatt innenfor sufi-skolen i sunni-islam. Flere mener en slik islamisering av samfunnet er en måte for Kadyrov å øke sin innflytelse på. Kadyrov har også truet med å gå til angrep på russiske sikkerhetsstyrker som opererer i Tsjetsjenia uten hans samtykke (RFE/RL 2015).⁵ Kadyrovs politiske strategi synes først og fremst å være å kreve stadig mer autonomi for Tsjetsjenia, men uten å kreve formell status som selvstendig stat. Kreml tolererer det meste av dette, så lenge Kadyrov holder delrepublikken under kontroll.

⁴ Ramzan Kadyrov har ved flere anledninger varslet at han ønsker å tre tilbake. Hva som ligger i dette, er usikkert, men det har blitt antydning at det kan være et pressmiddel for å få mer føderale midler overført til delrepublikken. Kreml uttrykker ønske om at han fortsetter som leder av delrepublikken (Moscow Times 2017).

⁵ Kadyrov fører til tider også sin egen utenrikspolitikk, hovedsakelig overfor Midtøsten, som fra tid til annen har stått i strid med den til Kreml. Et eksempel på dette er Kreml og Kadyrovs avvikende utsagn når det gjaldt overgrepene mot etniske rohingaer i Myanmar (Halbach 2018).

2.3 ULOVLIGE ANHOLDelser OG BORTFØRINGER UTBREDT

Ulovlige anholdelser og bortføringer av sivile var svært utbredt under begge de tsjetsjenske krigene. Anslagsvis 3000–5000 mennesker forsvant mellom 1999 og 2005 og har ikke kommet til rette (Memorial 2010, s. 44; HRW 2005, s. 2). De fleste forsvinninger fant sted mellom 2002 og 2004 (i 2002 registrerte Memorial 544 bortføringer). Ifølge Memorial stod føderale styrker som var sendt til Tsjetsjenia, bak de fleste av disse forsvinningene⁶. Antall bortføringer har gått i bølger og sank kraftig fra 2005/06, og spesielt i 2007 (i 2007 registrerte Memorial 35 bortføringer). Ifølge Memorial skyldtes nedgangen en direkte ordre fra Ramzan Kadyrov om at praksis med bortføringer skulle opphøre. Antall bortføringer tredoblet seg igjen fra 2007 til 2009 (i 2009 registrerte Memorial 93 bortføringer) (Memorial 2010, s. 46).

Antall bortføringer sank igjen etter 2009. I et møte med Memorial i oktober 2013 ble det opplyst at til tross for at underrapportering gjør det vanskelig å si hvor mange bortføringer som faktisk finner sted, var inntrykket deres at det var klart færre bortføringer i 2013 enn i 2009.

3. AKTØRENE I KONFLIKTEN

Konflikten i Tsjetsjenia i dag står mellom lokale opprørere og tsjetsjenske myndigheter som er lojale mot russiske føderale myndigheter.

3.1 OPPRØRSGRUPPER – FRA EMIRAT VIA IS TIL ENSOMME ULVER

3.1.1 Det kaukasiske emirat

Dagens opprørere fører ikke lenger en kamp for sekulær politisk selvstendighet for Tsjetsjenia slik de gjorde under den første, og til dels den andre, tsjetsjenske krigen. Gradvis utover på 2000-tallet ble konflikten radikaliseret. Fra 2007 var den offisielle målsetningen til opprørerne å etablere en pan-kaukasisk islamsk stat basert på sharia-lover, også kalt det Kaukasiske emiratet (Fuller 2007; Yarlykapov 2007).⁷

Således var ikke motstandskampen kun isolert til Tsjetsjenia, men foregikk også i andre nord-kaukasiske delrepublikker.⁸ Til tross for at opprørerne offisielt var organisert under en felles fane, det Kaukasiske emiratet, med mer eller mindre samme målsetning, førte likevel opprørerne i hver delrepublikk, eller «provins» (*vilayat*), sin egen kamp mot lokale myndigheter og russisk «okkupasjon» (al-Shishani, møte oktober 2010).

⁶ Blant annet som følge av hyppige såkalte utrenskningsaksjoner, der soldater gikk fra dør til dør og pågrep mistenksomme personer, som regel unge menn.

⁷ Det Kaukasiske emiratet var ikke en reell statsdannelse.

⁸ Organisatorisk og militært var emiratet inndelt i fronter/provinser (*vilayats*) som i all hovedsak korresponderte med de politisk-administrative grensene i regionen: Dagestan, Tsjetsjenia, Ingusjetia og Nord-Ossetia, Kabardino-Balkaria og Karatsjaevo-Tsjerkessia.

Den tsjetsjenske opprøreren Doku Umarov ledet det Kaukasiske emiratet fra dets opprettelse i 2007 til sin død i 2013.⁹ Emiratets tidligere *qadi* Aliaskhab Kebekov (nom de guerre Ali Abu Mohammad, etnisk avar fra Dagestan) tok over ledelsen etter Umarov (Vatchagaev 2014). Kebekov ble drept i april 2015, og lederne etter ham ble drept suksessivt (Roth 2015). Ifølge Crisis Group (2016, s. 6) ble det svært utfordrende for militante opprørere å kommunisere eksternt, og rekruttering av opprørere ble vanskelig som følge av intensivt overvåking og infiltrering.¹⁰ Alt dette må sees i sammenheng med en intensivering av kampen mot emiratet fra russiske myndigheters side, som startet forut for OL i Sotsji i 2014.¹¹

3.1.2 Provins i IS

Mot slutten av 2014 sverget flere av emiratets ledere (først ute var ledere i Dagestan) lojalitet til IS (russisk forsker a, møte august 2018). Særlig etter Kebekovs død i april 2015 økte emiratets forbindelser til IS. Emiratets sterkeste opprørsleder på det tidspunktet, tsjetsjeneren Aslan Butukajev, erklærte lojalitet til IS, og med dette hadde de fleste lederne av emiratets «provinser» gått over til IS.¹² I juni 2015 godkjente IS emiratets lojalitet, og erklærte emiratet for sin nye «provins», *Vilayat Kavkaz* (Crisis Group 2016, s. 2).

Fra 2014 var det også tydelig at mange unge jihadister i opprørsgrupper i Syria og Irak (blant annet IS og al-Nusra) kom nettopp fra Nord-Kaukasus. IS økte også fra dette tidspunktet sin propaganda rettet mot russisktalende muslimer via internett. Fra tidlig 2015 ble nettmagasinet Istok (publisert av IS) utgitt på russisk. Russisk var det tredje største propagandaspråket til IS (russisk forsker a, møte august 2018).

De fleste fremmedkrigerne fra Nord-Kaukasus reiste til Syria og Irak i perioden 2012–2013. Etter det avtok antallet, og nesten ingen har reist de siste par årene. Totalt sett antas det at rundt 3000 har reist fra Tsjetsjenia (inkludert tsjetsjenere fra europeiske land) og om lag 5000 fra Dagestan (offisielle tall) (russisk forsker a, møte august 2018; Yaffa 2016). Ifølge en russisk forsker (a) på radikal islam i Nord-Kaukasus (møte, august 2018) er de reelle tallene på hvor mange som har reist, trolig høyere enn de offisielle tallene.

3.1.3 Dagens opprørere – ensomme ulver?

Som følge av omstendighetene skissert over, hevder eksperter at det Kaukasiske emiratet ikke har vært virksomt siden 2014/2015 (russisk forsker a, møte august 2018; Sokirianskaja, møte januar 2018). Det har vært en markant nedgang i antall opprørsrelaterte angrep de siste fire til fem årene. Eksperter på radikalisering i Nord-Kaukasus (forsker a, møte august 2018; forsker b, møte september 2018) mener at radikaliseringsnivået i regionen likevel fremdeles er høyt, men at det ikke

⁹ Omstendighetene rundt Umarovs død er usikre, men det har blitt antydnet at han ble forgiftet. Russiske myndigheter erkjente Umarovs død i april 2014 (RFE/RL 2014). Det ble hevdet at Umarov hadde vært død en stund. Siste video av ham var datert høsten 2013 og ble lagt ut på YouTube i desember 2013 (Fuller 2014).

¹⁰ Det hevdes at infiltreringen av gruppen ledet av de sentrale tsjetsjenske opprørerne Hussain og Muslim Gakajev, førte til at 12 opprørere, inkludert Gakajev-brødrene, ble drept. Dette bidro til å svekke de tsjetsjenske opprørerne ytterligere (Souleimanov 2017, s. 54).

¹¹ Sotsji ligger i Krasnodar, som ikke er langt fra Nord-Kaukasus. Doku Umarov hadde truet med å gjennomføre aksjoner under OL.

¹² Det Kaukasiske emiratet var i utgangspunktet tilknyttet Al-Qaida (russisk forsker a, møte august 2018).

nødvendigvis fører til mer vold. Al-Qaida og lokale sponsorer finansierer ikke lenger det Kaukasiske emiratet. IS finansierer heller ikke lenger sin «provins» i regionen, Vilayat Kavkaz. Det snakkes om et nytt mønster i opprørsaktivitet: mindre omfangsrike aksjoner som begås av såkalte ensomme ulver.

3.1.3.1 Antall og organisering

Det er ikke mulig å si hvor mange opprørere som befinner seg i Tsjetsjenia, men all informasjon tilsier at tallet er svært lavt. Kilder Landinfo har konsultert, opplyser at det Kaukasiske emiratet har blitt mer eller mindre bekjempet (russisk forsker a, møte august 2018; Sokirianskaja, møte, januar 2018; Memorial 2017). I og med at det fremdeles utføres aksjoner, finnes det fortsatt noen opprørere igjen, men dette er trolig personer som enten kjemper alene eller i svært små grupper. Det er heller ikke nødvendigvis slik at returnerte fremmedkrigere har fortsatt opprørsaktiviteten ved retur til Nord-Kaukasus. I en rapport fra Centre for Research and Evidence on Security Threats (CREST), som blant annet ser på russiske fremmedkrigere ved retur til Russland, går det frem at svært få fremmedkrigere i Syria og Irak har fortsatt sin aktivitet etter at de kom tilbake (Youngman & Moore 2017, s. 17)

Det rapporteres om at opprørerne i dag er unge, i slutten av tenårene, begynnelsen av tyveårene. De har lite, om enn noe, kamperfaring (Fuller 2017). Dette var særlig aktuelt i angrepene i Shali og Groznyj den 20. august 2018 (se del 4.2.3), der en av angriperne var så ung som 11 år. Ifølge Ekaterina Sokirianskaya, leder av Conflict Analysis Prevention Centre, er det første gang så unge opprørere har utført angrep. Hun mener dette vitner om en ny generasjon jihadister i regionen (Roth 2018). Dette står i kontrast til erfarne geriljakrigere som kjempet for flere år siden (Fuller 2017).

Ifølge Memorial (2017, s. 16) er opprørerne i Nord-Kaukasus nå organisert i såkalte sovende celler, det vil si små grupper av opprørere som ikke er forbundet med hverandre. De lever som vanlige folk til daglig, og blir via sosiale medier kontaktet av «oppdragsgivere» (vanligvis i utlandet) som ber dem om å utføre et angrep. En russisk forsker (a) på radikal islam i Nord-Kaukasus, beskrev i august 2018 opprørerne i regionen som «ensomme ulver». Han forklarte at de fleste enten selv oppgir en tilknytning til IS eller at myndighetene gjør det, men at de ikke nødvendigvis har noen reelle bånd til IS. Per 20. august 2018 hadde IS tatt på seg ansvaret for totalt 22 angrep i Nord-Kaukasus. I Tsjetsjenia har det siden 2015 og frem til august 2018 vært fem angrep der IS har påtatt seg ansvaret (Kavkazkij-uzel 2018h).

3.1.3.2 Modus operandi

Flere kilder nevner at dagens opprørere er dårlig bevæpnet. I tillegg til skytevåpen blir kniver og biler brukt som angrepsmetoder (Memorial 2017, s. 14; Fuller 2017; russisk forsker a, møte august 2018). Dette skyldes trolig mangel på finansiering ettersom slike angrepsmetoder er billige og lette å organisere. Det er grunn til å tro at opprørerne fortsatt får en viss støtte (penger, våpen) fra lokale nettverk av støttespillere, selv om behovet for støtte er mindre enn tidligere som følge av at de ikke oppholder seg isolert i fjellene lenger, men lever vanlige liv.

Aksjonene fremstår som små, og utføres av noen få personer. Det er imidlertid unntak: aksjonene i Shali og Groznyj i august 2018 (se del 4.2.3) og i Groznyj 17.–18. desember 2016 (se del 4.2.1) der det ble utført flere aksjoner samtidig, bar preg av å være «koordinerte» (Roth 2018).

Det har vært få selvmordsaksjoner i Tsjetsjenia de seneste årene. Den 9. mai 2016 slo en selvmordsbomber til mot et sjekkpunkt. Det hadde da ikke vært gjennomført selvmordsaksjoner i Tsjetsjenia siden desember 2014 under et angrep i Groznyj. I august 2018 skal en selvmordsbomber i Shali ha forsøkt å utløse en bombe, men mislyktes.

3.2 MYNDIGHETSSTYRKER

3.2.1 Tsjetsjenske politi- og sikkerhetsstyrker

Tsjetsjenske politi- og sikkerhetsstrukturer er, som i andre deler av Russland, i all hovedsak underlagt Innenriksdepartementet (MVD). Til forskjell fra andre føderasjonssubjekter i den russiske føderasjonen, er innenriksdepartementet i Tsjetsjenia i praksis under nærmest full kontroll av tsjetsjenske myndigheter (Udlændingestyrelsen 2015, s. 13).

Mange av de som jobber i politi- og sikkerhetsorganene i Tsjetsjenia, er tidligere opprørere som kjempet mot føderale styrker under den første og den andre tsjetsjenske krigen, og som har blitt benådet av amnestier (både formelle og uformelle) utstedt i løpet av 2000-tallet. Opprørere slapp straffeforfølgelse mot at de begynte å jobbe for tsjetsjenske politi- og sikkerhetsorganer (IHF 2007; Bertschi 2007). Styrkene består også av personer som ikke har deltatt i stridigheter, som for å unngå arbeidsledighet har tatt seg jobb i politiet (Axis 2006). Det er grunn til å tro at en del politimenn som var tidligere opprørere, nå har gått av med pensjon, med unntak av personer på ledelsesnivå. Felles for politi- og sikkerhetsorganene er en sterk lojalitet til delrepublikkens politiske ledelse.

Som en del av tsjetsjeniseringsprosessen, ble ansvaret for lov og orden, og antiterroroperasjoner, overført fra russiske til tsjetsjenske sikkerhetsstrukturer. De fleste tsjetsjenske sikkerhetsstrukturer ble etablert i perioden fra 1999 til 2004. Vostok og Zapad (som formelt lå under det russiske forsvarsdepartementet) ble opprettet mot slutten av 1999,¹³ og det tsjetsjenske OMON ble opprettet mellom januar og august 2000. Fra 2004 til 2006 ble flere av strukturene omformet til andre strukturer (Axis 2006).

Den største pro-føderale sikkerhetsenheten som ble etablert i denne perioden, var den såkalte sikkerhetstjenesten til daværende president Ahmed Kadyrov (Sluzhba Bezopasnosti). Denne sikkerhetstjenesten ble opprettet sommeren 2000, og etter Ahmad Kadyrovs død i 2004 ble den omdannet til flere formaliserte organer. Et av dem er PPSM-2, underlagt MVD og direkte kontrollert av Ramzan Kadyrov. PPSM-2 var opprinnelig ment å skulle sørge for sikkerhet i gater og på offentlige steder, men har i realiteten vært en av de mest aktive organene i bekjempelsen av opprørere.

Neftepolk, eller oljeregimentet som det også kalles, er et organ som opprinnelig skulle vokte oljeinstallasjoner og industrianlegg. Neftepolk ble dannet i 2003, og består hovedsakelig av menn fra Kadyrovs sikkerhetstjeneste. Neftepolk deltar også i anti-terroraksjoner, i pågripelser og avhør (Committee against Torture, møte november 2012; HRW 2009; Axis 2006).

¹³ Vostok og Zapad ble nedlagt i 2008.

De fleste tsjetsjenske politi- og sikkerhetsstrukturer går under kallenavnet «kadyrovtjsji».

3.2.2 Nasjonalgarden

Nasjonalgarden ble opprettet i 2016 og er en føderal innenriksstyrke. Spesialenheter som tidligere var underlagt det russiske innenriksdepartementet, OMON, SOBR og innenriksstyrkene, er nå lagt inn under Nasjonalgarden. Den består av 350–400 000 personer og er direkte underlagt den russiske presidenten (Luzin 2017; Wikipedia 2018).

Opprettelsen av Nasjonalgarden vil i teorien svekke Kadyrovs kontroll over sikkerhetsstyrkene i Tsjetsjenia ettersom den fører til at tsjetsjenske sikkerhetsenheter blir direkte underlagt presidenten. Det stilles imidlertid spørsmål ved hvordan dette faktisk vil arte seg. Ekspertene mener tsjetsjenske sikkerhetsstyrker i praksis trolig vil beholde sin autonomi, selv om de formelt hører inn under Nasjonalgarden. Det vises blant annet til at Kadyrovs fetter, Sharip Delimkhanov (bror til Kadyrovs høye hånd Adam Delimkhanov), leder Nasjonalgarden i Tsjetsjenia (Luzin 2017). Men med opprettelsen av Nasjonalgarden, vil Kadyrov trolig ha begrenset mulighet til å gi sikkerhetsstyrkene direkte ordre, eller selv å lede egne anti-terroroperasjoner, slik som han har gjort tidligere (Milashina 2016).

3.2.3 Ordensstyrker som deltar i aksjoner mot opprørere

De fleste «uniformkledde organer» i Tsjetsjenia jobber med bekjempelse av opprørsvirksomhet. Dette sa flere av kildene Landinfo intervjuet på en informasjonsinnhentingsreise til Russland i november 2012. Kildene fremhevet imidlertid organer som Neftepolk, OMON og PPSM-2 som spesielt aktive (Committee against Torture, møte november 2012; Memorial, møte oktober 2012).

Sammenlignet med russiske føderale styrker har tsjetsjenske politi- og sikkerhetsstyrker hatt en klar fordel i bekjempelsen av opprørere opp gjennom årene: som følge av lokalkunnskap, men også som følge av at tidligere opprørere har jobbet i disse paramilitære gruppene. Dette har gitt dem god kjennskap til opprørernes måte å operere på, deres identitet, gjemmesteder og nettverk som familie og venner. Politi- og sikkerhetsstyrkenes omfattende bruk av vold og press mot slektninger og støttespillere av opprørere har også bidratt til å knekke opprørsbevegelsen (Souleimanov 2017, s. 37, 64).

4. SIKKERHETSSITUASJONEN 2010–2018

4.1 UTVIKLINGEN I SIKKERHETSSITUASJONEN FRA 2010 TIL 2015

I løpet av de siste åtte årene har det vært en klar reduksjon i opprørsrelaterte angrep og offer i konflikten i Tsjetsjenia. Dette gjelder alle delrepublikkene og områdene i Nord-Kaukasus som har vært preget av voldhendelser mellom opprørere og politi- og sikkerhetsorganer.¹⁴

¹⁴ Dagestan, Tsjetsjenia, Ingusjetia, Nord-Ossetia, Kabardino-Balkaria, Karatsjaevo-Tsjerkessia og Stavropol.

Med angrep menes eksplosjoner, terroraksjoner og bruk av skytevåpen som involverer både opprørere og politi- og sikkerhetsstyrker. Tallene på døde og sårede omfatter opprørere, politi- og sikkerhetsstyrker og sivile.

Kavkazkij-uzel opplyser at i løpet av hele 2010 ble 123 personer såret og 127 drept, mens i 2015 ble 16 personer såret og 14 drept.¹⁵ Tabellen nedenfor viser utviklingen i sikkerhetssituasjonen i Tsjetsjenia mellom 2010 og 2015 målt i antall offer (hvorav sivile offer angis i parentes). En mer utfyllende redegjørelse av angrep og antall offer for perioden fra 2016 til 2018 følger i del 3.2.

	Sårede	Drepte
2010	123 (90 sivile)	127 (3)
2011	106 (9 sivile)	95 (12)
2012	92 (7 sivile)	82 (1)
2013	62 (4 sivile)	39 (1)
2014	65 (0 sivile)	52 (2)
2015	16 (1 sivil)	14 (2)

Tabell 1: Antall offer i opprørsrelaterte aksjoner (Kavkazkij-uzel u.å. a)

4.2 ANTALL ANGREP OG DREPTE OG SÅREDE FRA 2016 TIL 2018

Det er vanskelig å vite eksakt hvor mange angrep det har vært i Tsjetsjenia de siste årene på grunn av manglende tilgang på informasjon. Men en del hendelser når frem til media, og det er på det rene at det er langt færre angrep enn tidligere år. Samtidig stiller menneskerettighetsforkjempere spørsmål ved rapporteringer av denne typen hendelser fra myndighetene. Gitt alvoret av flere av hendelsene, er det påfallende at det ofte ikke rapporteres om skadde eller drept politi, hendelsene skjer ofte på kvelden uten øyevitner, og angriperne blir alltid likvidert. Ifølge Kaukasus-forskeren Emil Souleimanov (2017, s. 5) har russiske myndigheter ved flere anledninger valgt å ikke rapportere opprørsrelaterte angrep i regionen, og i Tsjetsjenia spesielt. Souleimanov ser dette i sammenheng med russiske myndigheters gjentatte påstander om at opprørsbevegelsen i delrepublikken (og i regionen) er bekjempet.

4.2.1 2016

I 2016 økte antall væpnede angrep i Nord-Kaukasus. Antallet drepte politi- og sikkerhetsstyrker målt opp mot antallet drepte opprørere doblet seg i 2016 sammenlignet med 2015. Økningen tilskrives retur av fremmedkrigere fra Syria og Irak, og svakheter ved den nyetablerte Nasjonalgarden. Den største prosentvise økningen i antall drepte og sårede var i Tsjetsjenia (Kavkazkij-uzel 2017d).

Antall sårede og drepte

Tall fra Kavkazkij-uzel for 2016 viser at 27 personer ble drept og 16 personer såret i angrep knyttet til opprørsaktivitet i Tsjetsjenia. 20 av de drepte var opprørere/antatte

¹⁵ Kavkazkij-uzel oppgir at deres tall er basert på eget innsamlet materiale og tall fra åpne kilder. Disse tallene er å anse som de mest pålitelige blant denne typen rapporteringer fra Nord-Kaukasus, og brukes av mange organisasjoner.

opprørere, 6 var politi- og sikkerhetsmyndigheter og 1 person var sivil. Av de sårede var 2 personer opprørere/antatte opprørere, 12 var politi- og sikkerhetsstyrker og 2 var sivile (Kavkazkij-uzel 2017b). Sikkerhetsmyndighetene i Tsjetsjenia har andre tall, og rapporterte om at 17 medlemmer av illegale væpnede grupper ble drept i 2016, og 19 ble pågrepet (Kavkazkij-uzel 2017a).

Antall angrep

Når det gjelder antallet angrep i Tsjetsjenia i 2016, rapporterte Kavkazkij-uzel (u.å b) om tre eksplosjoner og terrorhandlinger og seks skyteepisoder.¹⁶ Nedenfor har vi beskrevet flere sikkerhetshendelser som ble rapportert i Kavkazkij-uzel i løpet av 2016. Listen er ikke nødvendigvis uttømmende.

- Den 9. mai angrep to væpnede menn et sjekkpunkt. En av dem var selvmordsbomber. De hadde med seg granater og eksplosiver. De to ble drept, mens seks politimenn ble skadet, hvorav tre alvorlig. Dette skal ha vært det første angrepet fra opprørere på politi i Tsjetsjenia siden et større angrep i Groznyj i desember 2014 (Kavkazkij-uzel 2016a).
- I det fjellrike Vedeno-distriktet åpnet føderale militære ild mot en gruppe jegere den 31. mai. Jegerne ble tatt for å være opprørere, og en av dem ble alvorlig skadet (Kavkazkij-uzel 2016b).
- Åtte mistenkte opprørere ble den 9. oktober skutt og drept på hovedveien i Gudermes-distriktet i Tsjetsjenia. Ifølge myndighetene var opprørerne på vei fra Dagestan til Tsjetsjenia for å utføre en terrorhandling. En politimann hevdet at opprørerne skal ha åpnet ild og kastet flere granater mot politiet da de ble bedt om å stoppe (Kavkazkij-uzel 2016c).
- Den 17. og 18. desember fant det sted flere angrep mot politimenn ulike steder i Groznyj. Myndighetene innførte en anti-terroroperasjon for å ta angriperne. Syv opprørere og fire politimenn ble drept under aksjonene. Dette skal ha vært den fjerde sikkerhetshendelsen i Tsjetsjenia siden starten av 2016 (Kavkazkij-uzel 2016d).

4.2.2 2017

Antall sårede og drepte

Sammenlignet med 2016, økte antall angrep i Tsjetsjenia i 2017. Antall drepte opprørere/antatte opprørere, politi- og sikkerhetsstyrker og sivile ble oppgitt til 59, og 16 såret. Blant de drepte skal 26 ha vært sivile, 13 politi og 20 opprørere/antatte opprørere. Av de sårede var 2 sivile og 14 politi (Kavkazkij-uzel 2018c). Verdt å merke seg er at antallet drepte og sårede i Tsjetsjenia dette året, oversteg antall drepte og sårede i Dagestan. Dagestan har de siste åtte til ti årene hatt et klart høyere antall drepte/sårede i opprørsrelaterte angrep enn Tsjetsjenia.¹⁷

Sammenlignet med foregående år viser tall fra Kavkazkij-uzel (2018c) en kraftig økning på antall drepte sivile i 2017. Det høye tallet knytter seg etter all sannsynlighet

¹⁶ Kavkazkij-uzel definerer ikke nærmere hva de legger i terrorhandlinger. Sikkerhetshendelsene involverer begge sider av konflikten (opprørere og politi- og sikkerhetsstyrker).

¹⁷ Dagestan er over dobbelt så stort som Tsjetsjenia og har nesten tre ganger så mange innbyggere.

til én hendelse i slutten av januar 2017. I perioden etter angrepene på politiet i Groznyj 17. og 18. desember 2016 og frem til slutten av januar 2017, skal det under flere spesialoperasjoner ha blitt pågrepet til sammen rundt 200 personer i distriktene Groznyj, Kurtsjaloi og Shali.

Den uavhengige russiske avisen Novaja Gazeta har gjort sin egen etterforskning knyttet til pågrepelsene. Dette var såkalte ulovlige pågripelser hvor anholdelsesprotokoll ikke ble skrevet og hvor øvrige straffeprosessuelle regler heller ikke ble fulgt. De anholdte ble holdt i kjellere og andre bygninger på politistasjoner. Noen ble senere fremstilt for en formalisert straffeprosess og dømt, noen trolig løslatt. Andre igjen er det ikke spor etter. De som ble straffeforfulgt, ble straffeforfulgt for ulovlig våpenbesittelse (§ 222 i den russiske straffeloven) og for deltagelse i ulovlig væpnet gruppe (§ 208). Når det gjelder hva som skjedde med pågrepne som det ikke kan gjøres rede for, finner avisen grunn til å tro at 27¹⁸ personer ble skutt og drept natt til 26. januar. De har i all hast blitt begravet på ulike kirkegårder (noen av disse stedene er kjent for Novaja Gazeta). Avisen har navn og fødselsdato på de 27 personene (Milashina 2017).

Antall angrep

Når det gjelder antall angrep mellom opprørere og politi, ble det i 2017 registrert fire eksplosjoner og terrorhandlinger, og åtte skyteepisoder (Kavkazkij-uzel u.å b). Nedenfor har vi beskrevet sikkerhetshendelser som har blitt rapportert i Kavkazkij-uzel i løpet av 2017. Listen er ikke nødvendigvis uttømmende.

- Den 11. januar i landsbyen Tsotsi-Jurt i Kurtsjaloi-distriktet ble fire mistenkte opprørere og to soldater fra Nasjonalgarden drept som følge av skuddveksling. Politiet annonserte senere at de mistenkte hadde forbindelser til IS (Kavkazkij-uzel 2017a).
- Det ble rapportert om et angrep på politiet kvelden den 30. januar i Shali. Angrepet skal ha skjedd da politiet stoppet noen mistenkelige personer. To politimenn og tre overfallsmenn ble drept, mens to sivile ble skadet (Kavkazkij-uzel 2017a).
- Den 23. mars angrep åtte opprørere en gruppe soldater fra Nasjonalgarden på et sjekkpunkt i Naur-distriktet. Seks av opprørerne ble drept, mens to slapp unna. Seks soldater ble drept, og tre skadet (Kavkazkij-uzel 2017c).
- Tsjetsjenske myndigheter rapportere om et angrep på et sjekkpunkt i nærheten av landsbyen Rosni-Tsju den 19. november. En av angriperne skal ha kastet en granat mot politiet på sjekkpunktet, mens en annen skal ha begynt å skyte. Begge angriperne skal ha blitt drept. Menneskerettighetsforkjempere stiller spørsmål ved troverdigheten av denne og andre rapporteringer fra myndighetene. Det stilles blant annet spørsmål ved hvorfor det ikke var noen sårede eller døde blant politimennene som ble angrepet. Det var etter sigende heller ingen øyevitner (Kavkazkij-uzel 2017f).

¹⁸ Kavkazkij-uzel (2018c) oppgir 26 drepte.

4.2.3 2018

Antall sårede og drept

Fra januar til og med juni 2018 skal åtte personer ha blitt drept og tre såret i opprørsrelaterte angrep. Av de drept var fire opprørere/antatte opprørere, to fra politi- og sikkerhetsmyndigheter og to sivile. Av de sårede var to personer politi- og sikkerhetsmyndigheter og en sivil (Kavkazkij-uzel 2018j).¹⁹

Antall angrep

Det foreligger ikke noen sammenfattet oversikt fra Kavkazkij-uzel om antall angrep så langt i 2018. Følgende er en oppsummering av angrep som har blitt rapportert via Kavkazkij-uzel fra og med januar til og med september 2018.

- Den 3. januar skal en politimann ha blitt skutt og drept i landsbyen Avtury i Shali-distriktet. Den mistenke angriperen ble skutt og drept. Liket av den drept opprøreren ble dumpet på torget i Avtury til skrekk og advarsel, og publisert på sosiale medier dagen etter (Kavkazkij-uzel 2018b).
- I henhold til tsjetsjenske myndigheter skal en opprører ha blitt skutt og drept i Groznyj den 20. mars. Opprøreren skal ha skutt og såret en politimann, og ble drept av returild (Kavkazkij-uzel 2018d).
- Under en anti-terroroperasjon i Atsjkoj-Martan-distriktet den 20. mars skal fire bevæpnede menn ha blitt skutt og drept, ifølge tsjetsjenske myndigheter. Det var ingen andre øyevitner til hendelsen. Menneske-rettigheitsaktivister stiller spørsmål ved troverdigheten av myndighetenes påstander (Kavkazkij-uzel 2018e).
- En ortodoks kirke i Groznyj ble den 19. mai angrepet: To politimenn, fire opprørere og en sivil ble drept. To andre politimenn og en sivil ble skadet i angrepet. Dette er det tredje angrepet på religiøse steder i Nord-Kaukasus i år. IS har tatt på seg ansvaret for alle de tre angrepene (Kavkazkij-uzel 2018f).
- Tsjetsjenske myndigheter meldte den 20. august om flere angrep mot politiet, både i Shali-distriktet og i Groznyj. I Groznyj kjørte en bil på tre politimenn fra trafikkpolitiet. Den 18 år gamle sjåføren av bilen, og en 11 år gammel passasjer, ble skutt og drept. Politimennene ble skadet. I landsbyen Mesker-Jurt i Shali-distriktet ble politimenn på en politistasjon angrepet med kniv og skadet. Et annet sted i Shali skal en selvmordsbomber ha forsøkt å sprengte seg selv i luften, men overlevde. Ifølge myndighetene skal fire av de fem angriperne ha blitt drept. Det ble også påpekt at angriperne var svært unge. IS skal ha tatt på seg ansvaret for hvert av de tre angrepene (Kavkazkij-uzel 2018g; Kavkazkij-uzel 2018h; Roth 2018).

4.3 HVEM RAMMES?

Gjennomgangen over viser at opprørere i Tsjetsjenia i liten grad retter angrep direkte mot sivile. Dersom sivile rammes, synes dette å være et resultat av at de er på feil sted til feil tid. Etter det Landinfo erfarer, har dette vært situasjonsbildet i årene etter at regulære stridshandlinger opphørte (rundt 2001–2003). Men det har vært noen unntak.

¹⁹ Tallene for tredje kvartal 2018 har ikke blitt publisert enda.

Angrepet på den ortodokse kirken i mai 2018 er et av få tilfeller der opprørere direkte rammet et sivilt mål.

Det er en risiko for sivile offer i forbindelse med selvmordsaksjoner. Selvmordsaksjoner i Tsjetsjenia har imidlertid vært rettet mot politi- og sikkerhetsstyrker, men noen helt få sivile har kommet i kryssilden. Gjennomgangen av sikkerhetshendelser de siste tre årene i Kavkazkij-uzels nyhetsarkiv viser ingen sivile offer i forbindelse med selvmordsaksjoner.

Når opprørere har iscenesatt aksjoner utenfor Nord-Kaukasus, har imidlertid målet vært å ramme flest mulig sivile. I 2010 og i 2011 ble to store aksjoner gjennomført i Moskva, henholdsvis på metrostasjoner og på Domodedovo-flyplassen. Det bør bemerkes at det trolig ikke var tsjetsjenske opprørere som stod bak disse angrepene, men opprørere fra henholdsvis Dagestan og Ingusjetia. Det har i tillegg vært gjennomført, og angivelig planlagt gjennomført, aksjoner mot russiske jernbaner og jernbanestasjoner, senest i Volgograd i 2013 med 43 drepte og 120 sårede personer.

4.4 BØLGER AV ULOVLIGE ARRESTASJONER OG BORTFØRINGER

De siste tre til fire årene har det blitt rapportert om en økning i antall bortføringer i Tsjetsjenia (Fuller 2017; Memorial 2016). Med bortføring menes at en person pågripes, men at anholdelsesprotokoll ikke fylles ut. Det finnes således ikke spor etter anholdelsen, og myndighetene vedkjenner seg ikke pågripelsen. Slike personer holdes som regel i noen dager, noen ganger lenger, og blir utsatt for avhør. Noen forsvinner helt. Dersom myndighetene ikke «har noe på» de pågrepne, kan de bli løslatt. Dersom man finner grunn til å gå videre med saken rettslig sett, blir vedkommende registrert pågrepet og strafferettslig prosess startes. Det rapporteres om at tilståelser ofte oppnås under denne «uoffisielle» prosessen av anholdelsen.

Slike pågripelser/myndighetsaksjoner skjer vanligvis etter at det har skjedd en terrorhandling, men de gjennomføres også i såkalt forebyggende øyemed.

4.4.1 Utvikling fra 2015/2016

Det er de siste årene rapportert om pågrepelse og bortføring av et større antall personer ved en rekke anledninger.

Høsten 2015 var det aksjoner i flere byer og landsbyer. Myndighetene var på jakt etter personer med såkalt «ikke-tradisjonell» islamsk tro.²⁰ Mange ble pågrepet på bakgrunn av utseendet – de pågrepne hadde skjegg uten bart – noe som i myndighetenes øyne var tegn på at de var mer fundamentalistiske i sin tro. I de fleste tilfellene ble de pågrepne holdt noen dager, undervist i «den rette islam», og deretter sluppet fri. Slektninger visste ikke hvor de ble holdt. Memorial hevdet at det ble anholdt flere hundre mennesker de siste tre månedene av 2015.

Etter angrepene mot politiet i Groznyj den 17. og 18. desember 2016 og sikkerhetshendelsene i januar 2017 (se del 4.2.1), skal det ifølge Novaja Gazeta ha blitt anholdt omkring 200 personer den påfølgende måneden (Milashina 2017). Ifølge Memorial (2017) skal mange av de som ble pågrepet etter angrepet i Groznyj desember 2016, ha

²⁰ Med dette menes en fundamentalistisk tolkning av islam. Den islam som praktiseres i Tsjetsjenia – sufisme – blir omtalt som «tradisjonell islam», mens mer fundamentalistiske retninger blir omtalt som «ikke-tradisjonelle retninger». Såkalte ikke-tradisjonelle er ofte salafister, men ikke alle er det.

blitt løslatt før nyttår. Noen ble holdt lenger, noen tiltalt for brudd på terrorlover. De fleste ble holdt ulovlig, i alle fall for en viss periode. Mange av disse var ifølge Memorial mannlige slektninger (ikke bare nære slektninger som brødre og fettere) og venner av angrepsmennene.

Ifølge en oversikt Kavkazkij-uzel har laget, ble minst 51 personer bortført i 2017. Dette er rapportert inn av slektninger av de kidnappede. De som ble bortført, var slektninger av lokale opprørere, personer mistenkt for sympati med radikal islam, slektninger av personer som har reist til Syria og Irak som fremmedkrigere, men også personer mistenkt for å være homofile eller narkotikamisbrukere. Menneskerettighetsaktivister Kavkazkij-uzel (2018a) har intervjuet, sier at dagens situasjon med bortføringer kan minne om situasjonen under den andre tsjetsjenske krigen.

Etter angrepene mot politiet i Shali og Groznyj i august 2018 (se del 4.2.3) rapporterte lokale innbyggere til Kavkazkij-uzel (2018i) om pågripelser av slektninger og venner av angriperne. En lokal innbygger fortalte avisen at dusinvis av unge personer, inkludert 14-15-åringer, ble pågrepet. Det fremgår at tenåringene ble avhørt frem til kvelden, men Landinfo kjenner ikke til hvor lenge de ble holdt. Et medlem av en lokal NGO opplyste til avisen at et stort antall personer (det fremgår ikke hvor mange) ble anholdt etter angrepet på den ortodokse kirken i Groznyj i mai 2018 (se del 4.2.3).

Som nevnt over, har personer mistenkt for å være homofile eller narkotikamisbrukere, også blitt bortført. Vinteren og våren 2017 ble rundt 100 menn bortført, mistenkt for å være homofile. Noen (Landinfo har ikke tall på hvor mange) ble løslatt etter kort tid, mens andre ble holdt lenger og deretter løslatt. Tre personer skal ha blitt drept. Disse skal ha blitt holdt uoffisielt på ulike steder. En del har latt seg intervjuer anonymt i etterkant og fortalt om mishandling og tortur (se Landinfo 2017).

Et stort antall personer mistenkt for narkotikamisbruk ble rapportert pågrepet høsten 2017. Lokale innbyggere rapporterte til Kavkazkij-uzel (2017e) at minst 30 personer ble pågrepet i landsbyen Znamenskoje, i distriktet Nadteretsjnij, den 24. og 25. oktober 2017. Uken før skal et femtital personer ha blitt pågrepet i landsbyen Tsotsij-jurt. Ifølge en innbygger starter det vanligvis med at en pågrepet trues til å gi opplysninger om andre, og slik begynner ballen å rulle. Myndighetene begrunner slike «operasjoner» med at det dreier seg om forebyggende tiltak. Tortur skal ha blitt brukt mot disse for å få de pågrepne til å innrømme at de har brukt narkotika. Dette skriver Moscow Times (2018), som siterer undersøkelser nettavisen Republic.ru har gjort om saken. Den tsjetsjenske lederen har i flere år uttalt at narkotikamisbrukere er dårlige mennesker, og likestilt dem med terrorister.

5. REFERANSER

Skriftlige kilder

- Axis, dvs. Axis Information and Analysis (2006, 13. juli). Dossier: Chechen Security Forces 2000-2006. *Axis Information and Analysis*. Tilgjengelig via MilitaryPhotos.net <http://www.militaryphotos.net/forums/archive/index.php/t-87268.html> [lastet ned 23. oktober 2018]
MilitaryPhotos.net er et diskusjonsforum. Den opprinnelige artikkelen er ikke lenger tilgjengelig på internett.
- Bertschi, E. (2007, 19. mars). *Fokus på Russland. Om amnestiet i Tsjetsjenia*. Bern: Bundesamt für Migration (BFM).
Rapporten er kun internt tilgjengelig i Landdatabasen.
- Crisis Group (2016, 16. mars). *The North Caucasus Insurgency and Syria: An exported jihad?* Brussel: International Crisis Group. Tilgjengelig fra <https://d2071andvip0wj.cloudfront.net/238-the-north-caucasus-insurgency-and-syria-an-exported-jihad.pdf> [lastet ned 19. september 2018]
- Fuller, L. (2007, 1. november). Is North Caucasus Resistance Still Serious Threat? *RFE/RL*. Tilgjengelig fra <http://www.rferl.org/content/article/1079059.html> [lastet ned 12. mai 2018]
- Fuller, L. (2014, 20. januar). Is Doku Umarov really dead? Assessing the circumstantial evidence. *RFE/RL*. Tilgjengelig fra <http://www.rferl.org/content/doku-umarov-dead-questions/25236011.html> [lastet ned 19. september 2018]
- Fuller, L. (2017, 21. desember). Human rights watchdogs register steep rise in abductions in Chechnya. *RFE/RL*. Tilgjengelig fra <https://www.rferl.org/a/caucasus-report-chechnya-abduction-steep-rise-kadyrov/28931722.html> [lastet ned 10. oktober 2018]
- Halbach, U. (2018, mai). *Chechnya's status within the Russian Federation*. Berlin: Stiftung Wissenschaft und Politik. Tilgjengelig fra https://www.swp-berlin.org/fileadmin/contents/products/research_papers/2018RP02_hlb.pdf [lastet ned 19. september 2018]
- HRW, dvs. Human Rights Watch (2005, mars). *Worse than a war: "Disappearances in Chechnya – a crime against humanity"*. New York: HRW. Tilgjengelig fra <http://pantheon.hrw.org/legacy/background/eca/chechnya0305/chechnya0305.pdf> [lastet ned 25. oktober 2018]
- HRW, dvs. Human Rights Watch (2009, 2. juli). *What Your Children Do Will Touch Upon You*. New York: HRW. Tilgjengelig fra <https://www.hrw.org/report/2009/07/02/what-your-children-do-will-touch-upon-you/punitive-house-burning-chechnya> [lastet ned 23. oktober 2018]
- IHF, dvs. International Helsinki Federation for Human Rights (2007, 16. mai). *Amnestied people as targets for persecution in Chechnya*. Wien: IHF. Tilgjengelig via <http://www.refworld.org/docid/46963ae80.html> [lastet ned 23. oktober 2018]
- Ivanov, A. (2011, 5. mars). Ramzan Kadyrov approved as head of Chechnya. *Kavkazkij-uzel*. Tilgjengelig fra <http://www.eng.kavkaz-uzel.ru/articles/16318/> [lastet ned 19. september 2018]
- Kavkazkij-uzel (u.å a). Infographics. The statistics of the number of victims in the North Caucasus Federal District regions for the period of 8 years. *Kavkazkij-uzel*. Tilgjengelig fra http://www.eng.kavkaz-uzel.eu/articles/statistics_victims_2010_2015.html?l=en [lastet ned 25. oktober 2018]
- Kavkazkij-uzel (u.å b). Firearm incidents and victims in Northern Caucasus. *Kavkazkij-uzel*. Tilgjengelig fra http://www.eng.kavkaz-uzel.eu/articles/firearm_incidents_victims_2014_2015.html#year-2014 [lastet ned 25. september 2018]

- Kavkazkij-uzel (2018a, 4. januar). Northern Caucasus in 2017: persecution of gays, armed clashes, change of power in Dagestan. *Kavkazkij-uzel*. Tilgjengelig fra <http://www.eng.kavkaz-uzel.eu/articles/41977/> [lastet ned 4. oktober 2018]
- Kavkazkij-uzel (2018b, 5. januar). Body of a man killed in CTO thrown in Chechen village's square. *Kavkazkij-uzel*. Tilgjengelig fra <http://www.eng.kavkaz-uzel.eu/articles/41991/> [lastet ned 9. oktober 2018]
- Kavkazkij-uzel (2018c, 29. januar). Infographics. Statistics of victims in Northern Caucasus for 2017 under the data of the Caucasian Knot. *Kavkazkij-uzel*. Tilgjengelig fra <http://www.eng.kavkaz-uzel.eu/articles/42208/> [lastet ned 5. oktober 2018]
- Kavkazkij-uzel (2018d, 21. mars). Law enforcers report one casualty of shootout in Groznyj. *Kavkazkij-uzel*. Tilgjengelig fra <http://www.eng.kavkaz-uzel.eu/articles/42691/> [lastet ned 9. oktober 2018]
- Kavkazkij-uzel (2018e, 24. mars). Rights defenders question law enforcers' version of special operation in Chechnya. *Kavkazkij-uzel*. Tilgjengelig fra <http://www.eng.kavkaz-uzel.eu/articles/42724/> [lastet ned 9. oktober 2018]
- Kavkazkij-uzel (2018f, 20. mai). Attack on church in Groznyj is the 20th IS' attack in the Northern Caucasus. *Kavkazkij-uzel*. Tilgjengelig fra <http://www.eng.kavkaz-uzel.eu/articles/43230/> [lastet ned 9. oktober 2018]
- Kavkazkij-uzel (2018g, 20. august). Two persons killed after an attack on law enforcers in Groznyj. *Kavkazkij-uzel*. Tilgjengelig fra <http://www.eng.kavkaz-uzel.eu/articles/44135/> [lastet ned 9. oktober 2018]
- Kavkazkij-uzel (2018h, 20. august). Series of attacks on law enforcers is fifth IS' attack in Chechnya (+ video). *Kavkazkij-uzel*. Tilgjengelig fra <http://www.eng.kavkaz-uzel.eu/articles/44136/> [lastet ned 9. oktober 2018]
- Kavkazkij-uzel (2018i, 24. august). Chechen residents report mass detentions of teenagers after attack on law enforcers. *Kavkazkij-uzel*. Tilgjengelig fra <http://www.eng.kavkaz-uzel.eu/articles/44170/> [lastet ned 11. oktober 2018]
- Kavkazkij-uzel (2018j 10. september). Infographics. Statistics of victims in quarter 2 of 2018 under the data of the Caucasian Knot. *Kavkazkij-uzel*. Tilgjengelig fra <http://www.eng.kavkaz-uzel.eu/articles/44329/> [lastet ned 9. oktober 2018]
- Kavkazkij-uzel (2017a, 30. januar). During 1.5 months, militants eight times clash with law enforcers in Chechnya. *Kavkazkij-uzel*. Tilgjengelig fra <http://www.eng.kavkaz-uzel.eu/articles/38301/> [lastet ned 4. oktober 2018]
- Kavkazkij-uzel (2017b, 2. februar). Infographics. Statistics of victims in Northern Caucasus for 2016 under the data of the Caucasian Knot. *Kavkazkij-uzel*. Tilgjengelig fra <http://www.eng.kavkaz-uzel.eu/articles/38325/> [lastet ned 1. oktober 2018]
- Kavkazkij-uzel (2017c, 24. mars). In Chechnya, attack on National Guard becomes third armed incident since beginning of year. *Kavkazkij-uzel*. Tilgjengelig fra <http://www.eng.kavkaz-uzel.eu/articles/38849/> [lastet ned 5. oktober 2018]
- Kavkazkij-uzel (2017d, 6. april). Northern Caucasus: militants become much more effective on background on growing violence in Chechnya. *Kavkazkij-uzel*. Tilgjengelig fra <http://www.eng.kavkaz-uzel.eu/articles/38977/> [lastet ned 4. oktober 2018]
- Kavkazkij-uzel (2017e, 29. oktober). Residents of Chechnya report mass detentions of young people. *Kavkazkij-uzel*. Tilgjengelig fra <http://www.eng.kavkaz-uzel.eu/articles/41318/> [lastet ned 11. oktober 2018]
- Kavkazkij-uzel (2017f, 22. november). Rights defenders doubt report about attack on checkpoint in Chechnya. *Kavkazkij-uzel*. Tilgjengelig fra <http://www.eng.kavkaz-uzel.eu/articles/41561/> [lastet ned 8. oktober 2018]

- Kavkazkij-uzel (2016a, 9. mai). Six policemen injured in attack on checkpoint in Groznyj. *Kavkazkij-uzel*. Tilgjengelig fra <http://www.eng.kavkaz-uzel.eu/articles/35522/> [lastet ned 4. oktober 2018]
- Kavkazkij-uzel (2016b, 1. juni). Resident of Chechnya wounded in servicemen's shooting. *Kavkazkij-uzel*. Tilgjengelig fra <http://www.eng.kavkaz-uzel.eu/articles/35776/> [lastet ned 4. oktober 2018]
- Kavkazkij-uzel (2016c, 10. oktober). MIA: militants killed in Chechnya arrived from Dagestan. *Kavkazkij-uzel*. Tilgjengelig fra <http://www.eng.kavkaz-uzel.eu/articles/37168/> [lastet ned 4. oktober 2018]
- Kavkazkij-uzel (2016d, 19. desember). Week in the Caucasus: review of main events from December 12-18. *Kavkazkij-uzel*. Tilgjengelig fra <http://www.eng.kavkaz-uzel.eu/articles/37870/> [lastet ned 4. oktober 2018]
- Landinfo (2008, 6. desember). *Ingusjetia og sikkerhetssituasjonen*. Oslo: Landinfo.

Notatet er unntatt offentlighet og kun internt tilgjengelig i Landdatabasen.

- Landinfo (2017, 11. mai). *Tsjetsjenia: Situasjonen for homofile*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra <https://landinfo.no/wp-content/uploads/2018/03/Tsjetsjenia-Situasjonen-for-homofile.pdf> [lastet ned 11. oktober 2018]
- Luzin, P. (2017, 21. juli). The ominous rise of the Russian National Guard. *Intersection*. Tilgjengelig fra <http://intersectionproject.eu/article/security/ominous-rise-russian-national-guard> [lastet ned 16. oktober 2018]
- Memorial (2010, 18. oktober). *System of Impunity in the North Caucasus 2009-2010 – How does it function?* Moskva: Memorial. Tilgjengelig fra <https://memohrc.org/sites/all/themes/memo/templates/pdf.php?pdf=/uploads/files/381.pdf> [lastet ned 10. oktober 2018]
- Memorial (2016, 14. januar). V kontse proshlogo goda v Tsjetsjne zafiksirovany mnogotsislennye pokhishcheniya [Mot slutten av fjoråret ble en rekke bortføringer registrert i Tsjetsjenia]. Moskva: Memorial. Tilgjengelig fra <https://memohrc.org/ru/news/v-konce-proshlogo-goda-v-chechne-zafiksirovany-mnogochislennye-pohishcheniya> [lastet ned 10. oktober 2018]
- Memorial (2017, 7. april). *Situatsija v zone konflikta na Severnom Kavkaze. Zima 2016/17 [Situasjonen i konflikten i Nord-Kaukasus. Vinter 2016/17]*. Tilgjengelig fra https://memohrc.org/sites/all/themes/memo/templates/pdf.php?pdf=/sites/default/files/bulletin_winter_2016-17_1.pdf [lastet ned 10. oktober 2018]
- Memorial (2018, 23. februar). *Situatsija v zone konflikta na Severnom Kavkaze. Osen 2017 [Situasjonen i konflikten i Nord-Kaukasus. Høst 2017]*. Tilgjengelig fra https://memohrc.org/sites/all/themes/memo/templates/pdf.php?pdf=/sites/default/files/bulletin_autumn_2017_0.pdf [lastet ned 12. oktober 2018]
- Milashina, E. (2016, 11. april). Kak Putin likvidiroval armiju Kadirova [Hvordan Putin likviderte Kadyrovs hær]. *Novaja Gazeta*. Tilgjengelig fra <https://www.novayagazeta.ru/articles/2016/04/09/68142-kak-putin-likvidiroval-armiyu-kadyrova> [lastet ned 16. oktober 2018]
- Milashina, E. (2017, 9. juli). Это была казнь. В ночь на 26 января в Грозном расстреляли десятки людей [Det var en straff. Natten til 26. januar i Groznyj ble dusinvis av personer skutt]. *Novaja Gazeta*. Tilgjengelig fra <https://www.novayagazeta.ru/articles/2017/07/09/73065-eto-byla-kazn-v-noch-na-26-yanvarya-v-groznom-rasstrelyany-desyatki-lyudey> [lastet ned 5. oktober 2018]
- Monteleone, D. (2014, februar). Spasibo, Ramzan (Spasibo, Putin). *Innsikt Nr 02/2014*, s. 31.
- Moscow Times (2017, 27. november). Kremlin pours cold water on Kadyrov's retirement plans. *Moscow Times*. Tilgjengelig fra <https://themoscowtimes.com/articles/chechen->

- [strongman-ramzan-kadyrov-says-it-is-his-dream-to-step-down-59704](#) [lastet ned 19. september 2018]
- Moscow Times (2018, 16. januar). Chechnya initiated brutal crackdown on drugs last year, investigation says. *Moscow Times*. Tilgjengelig fra <https://themoscowtimes.com/news/chechnya-initiated-brutal-crackdown-on-drugs-last-year-investigation-says-60194> [lastet ned 11. oktober 2018]
 - RFE/RL (2005, 16. august). Russia: Chechen official puts war death toll at 160 000. *RFE/RL*. Tilgjengelig fra <https://www.rferl.org/a/1060708.html> [lastet ned 22. oktober 2018]
 - RFE/RL (2010, 3. november). Preliminary Chechen census findings unveiled. *RFE/RL*. Tilgjengelig fra http://www.rferl.org/content/Preliminary_Chechen_Census_Findings_Unveiled/2209723.html [lastet ned 12. mai 2014]
 - RFE/RL (2014, 8. april). Russia says militant Umarov “neutralized”. *RFE/RL*. Tilgjengelig fra <http://www.rferl.org/content/umarov-russia-/25325069.html> [lastet ned 19. september 2018]
 - RFE/RL (2015, 23. april). Russian Interior Ministry Slams Kadyrov’s ‘Shoot-To-Kill’ Remark. *RFE/RL*. Tilgjengelig fra <https://www.rferl.org/a/kadyrov-authorizes-shooting-of-security-oustide-chechnya/26974169.html> [lastet ned 25. september 2018]
 - Roth, A. (2015, 20. april). Leader of militant group in Russia is killed, reports say. *NY Times*. Tilgjengelig fra <https://www.nytimes.com/2015/04/21/world/europe/aliaskhab-kebekov-reported-killed-russia.html> [lastet ned 19. september 2018]
 - Roth, A. (2018, 21. august). Chechnya attacks carried out by schoolchildren as young as 11, says officials. *The Guardian*. Tilgjengelig fra <https://www.theguardian.com/world/2018/aug/21/chechnya-attacks-carried-out-by-children-as-young-as-11-say-officials> [lastet ned 9. oktober 2018]
 - Souleimanov, E. (2017, februar). *The North Caucasus insurgency: Dead or Alive?* Carlisle, Pennsylvania: Strategic Studies Institute & U.S Army War College Press. Tilgjengelig fra <http://www.dtic.mil/dtic/tr/fulltext/u2/1028002.pdf> [lastet ned 16. oktober 2018]
 - Udlændingestyrelsen (2015, januar). *Security and human rights in Chechnya and the situation of Chechens in the Russian federation – residence registration, racism and false accusations*. København: Udlændingestyrelsen. Tilgjengelig fra <https://www.nydanmark.dk/NR/rdonlyres/662FD8CA-B89C-438C-B532-591500571951/0/ChechnyaFactfindingreport26012015FINALinklforside.pdf> [lastet ned 16. oktober 2018]
 - Vatchagaev, M. (2014, 21. mars). North Caucasus militants announce new leader to replace Umarov. *Eurasia Daily Monitor* 11 (54). Tilgjengelig fra <https://jamestown.org/program/north-caucasus-militants-announce-new-leader-to-replace-umarov-2/> [lastet ned 19. september 2018]
 - Wikipedia. *National Guard of Russia* (sist endret 13. september 2018). Tilgjengelig fra https://en.wikipedia.org/wiki/National_Guard_of_Russia [lastet ned 4. oktober 2018]
 - Yaffa, J. (2016, 12. februar). Chechnya’s ISIS problem. *New Yorker*. Tilgjengelig fra <https://www.newyorker.com/news/news-desk/chechnyas-isis-problem> [lastet ned 21. september 2018]
 - Yarlykapov, A. (2007, 5. juni). Separatism and Islamic extremism in the ethnic republics of the North Caucasus. *Russian Analytical Digest* 22. Tilgjengelig fra <http://www.css.ethz.ch/content/dam/ethz/special-interest/gess/cis/center-for-securities-studies/pdfs/RAD-22-6-11.pdf> [lastet ned 19. september 2018]
 - Youngman, M. & Moore, C. (2017, november). “Russian speaking” fighters in Syria, Iraq and at home: consequences and context. CREST. Tilgjengelig fra <https://crestresearch.ac.uk/resources/russian-speaking-fighters-full-report/> [lastet ned 16. oktober 2018]

Muntlige kilder

- Committe Against Torture, møte i Moskva november 2012
- Memorial, møte i Moskva oktober 2012, oktober 2013.
- Al-Shishani, Murad Batal. Møte i London 29. oktober 2010. Møte hos Landinfo 24. mars 2011.
- Russisk forsker a, møte 21. august 2018.
- Russisk forsker b, møte i september 2018.
- Sokirianskaja, Ekaterina. Leder av Conflict Analysis Prevention Centre og ekspert på menneskerettighetssituasjonen og sikkerhetssituasjonen i Nord-Kaukasus. Møte 24. januar 2018.